

erdiko kaira

Dani Fano

«Hemen komikigileak
konplexuz beteta egon gara»

“Euskarazko komikia ez da existitzen”. Sarri errepikatu du gauza bera Dani Fano komikigileak. “Agian apokaliptikoezia naiz”, esan digu, baina badituela hala sentitzeko motiboak.

JON TORNER

Argazkiak: Dani Blanco

DANI FANO donostiarrak *Teleatoi*. *Kalabaza haluzinogenoak* komikia argitaratu zuen iaz Ikastolen Elkartearekin. *Xabiroi* komiki-aldizkarian 2005 eta 2007 artean atalka plazaratutako abenturak bildu zituen liburu horretan. Bera da aldizkariaren koordinatzailea, eta hortik ekin diogu mamiari berehala heldu dion elkarrizketari.

Ikastolen Elkarreak *Xabiroi* –eta *Teleatoi* moduko komikiak– argitaratzea positiboa izango da, ezta?

Bai, babes izugarri handia ematen du. Komikiaren egiazko sustapena egiteko bide eraginkorrena aldizkariak direla uste dut, edo maiztasun handiko publikazioak. Zoritxarrez, euskal kultura jorrazten duten argitaletxeek ez dute urrats hori eman. Aldizkari batek komikigileak elkartzeko aukera ematen du; gaur egun, beste inon ez litzateke posible izango, soilik Ikastolen Elkartean. Aldizkaria zuzenean banatzen dute milaka irakurleren artean; kioskora komiki bat eramaten saiatzea suizidioa da. Ikastolen sare osoak egin du posible *Xabiroi* plazaratzea.

Sortzaileok maiz hitz egin duzue argitaletxeen zereginaz, eta euskarazko komikiaren panoramaz.

Badakit oso apokaliptikoa ematen duela, baina nik beti esaten dut euskal komikia ez dela existitzen. Zerbait mugitzen ari da, baina urtean hiruzpalau publikazio... zer hiruzpalau, urtean komiki bat ala bi plazaratzea ez da deusen ezergintza. Niretzat euskal komikia da euskaraz egiten dena. Euskal Herrian Astiberri dugu, argitaletxe oso indartsua da, baina euskarazko komiki gutxi kaleratzen ditu. Euskaraz ez dago ia ezer, eta dagoen gutxi hori, azken urteetan behintzat, gazte-helduei zuzendurik dago. Ez dago inolako plangin-

tzarik, literatura idatzian badagoena: “6-9 adin tarteko irakurleei zuzendutako hainbat liburu argitaratuko ditugu, 9tik 12ra bitartekoentzako beste ez dakit zenbat...”

Liburu horiek ikastetxeetara begira daude...

Bai, eta komikian ez dago halakorik. Gu [*Xabiroi*] etorri ginenean *Ipurbeltz* zegoen. Hura haur txikiei zuzendurik zegoen, eta *Xabiroi* planteatu genuen DBHko 12 eta 18 urte bitarteko ikasleen artean banatzeko. Baina *Xabiroi* sortu eta denbora gutxira *Ipurbeltz* desagertu egin zen. Sekulako zuloa geratu da.

Harrobi lana egitea oso garrantzitsua da beraz.

Oso! Arthur Suydam gure kolaboratzaile eta lagunak dio AEBetan sumatu dutela hutsune hori super-heroien komikiek: duela 20 urteko super-heroien komikiak umeei zuzendurik zeuden, eta gaur egungoek, aldiz, gidoi sako-nagoak dituzte, azpi-trama konplexuak... Zer gertatu den? 8-10 urterekin komiki horiek irakurtzen zituztenek erosten jarraitzen dutela, eta ahaztu egin direla atzetik datozen irakurleez. Horiek, bete-betean jaso dute manga japoniarraren eragina.

Hemen ere nabari da mangaren itzala?

Bai. ETBri zor diogu. Tira, hari bakarrik ez, telebista guztiei baizik. Produkturik merkeena erosten dute, eta japoniarrek marrazki bizidun merkeak sailean sortzen dituzte. Gainera, hona heltzen den animea oso txarra da; ez dira Hayao Miyazaki eta halakoen lanak, horiek ez dute bi sosengatik lan egiten. Telebistek estetika berria sortu dute, eta animetik mangarako lotura estua da. Japoniarrek guztia ongi planifikaturik dute: lehendabizi marrazki bizidunak saltzen dizkiote zure telebistari; ikus-entzuleek ez dute marrazki bizidunak ikusteagatik ezer ordaintzen, baina erosiko dituzte aldizkariak, jostailuak eta gainerako *merchandising* guztia. Gure telebista publikoa, besteen moduan, estrategia horretan sartu da.

Argitaletxeen gaira itzuliz, zergatik ez dute egiten komikien aldeko apustu sendoagoa?

Ez dut azalpen zehatzik, baina egia da euskal kultura sustatzea xede duten argitaletxeek ez

“Japoniarrek guztia ongi planifikaturik dute: lehendabizi marrazki bizidunak saltzen dizkiote zure telebistari; ikus-entzuleek ez dute marrazki bizidunak ikusteagatik ezer ordaintzen, baina erosiko dituzte aldizkariak, jostailuak eta gainerako *merchandising* guztia. Gure telebista publikoa, besteen moduan, estrategia horretan sartu da”.

dutela komikia... kontua da ez dituztela begi txarrez ikusten, begiratu ere egiten ez dietela baizik. Azkenean, atzean dauden pertsonen dagokien kontua da. Zer argitaratu eta zer ez erabakitzen egon direnak, ziurrenik ez dira komikizaleak. Triste da.

Zaletasuna inportantea da...

Bai noski. Hori ikastoletan ere sumatzen da. Guztiak dira *Xabiroi* aldizkariaren harpidedun, eta bakoitzak erabakitzen du zenbat ale eskatu. Kopuruak aldatu egiten dira irakaslearen arabera. Batzuek gehiago sinesten dute produktuan.

Euskarri berriak

Digitalizazioak, euskarri berriak (iPad, iPhone...) nola eragingo dizuete, egile zein argitaletxeei?

Aldaketak etorriko dira eta prestatuko gara. Dena den, nik beti gauza bera esaten dut: argi ibili daitezela inprentak eta argitaletxeak, eta ez gu, sortzaileak.

Zer, bitartekarien kontuagatik?

Bai. Sortzaileak etortzen zaizkidanean kezkatuta, lasai egoteko esaten diet, kezka beste batzuek izan behar dutela. Euskarri berriei esker argitaratze prozesua sinplifikatzen da, eta horrek guri egiten digu mesede.

Eta argitaletxeen aldetik sumatzen duzu kezka hori?

Argitaletxe gehienak, gu barne [*Xabiroi*], beti atzetik gabiltza. Normala da, euskarri batean

–paperean– kokatzen zara eta horrek lan handia, egitura potentea eskatzen du martxan jartzeko. Horretan zabilzan bitartean, beste batzuk gauza berriak asmatzen ari dira, eta zaila da leku guztietan egotea. Baina esnatu beharko dute, eta ez egiten ari diren moduan, produktuen gaineko edozertarako esku-bidea ematen dieten kontratu leoninoak planteatuz, beste modu batera baizik, formatua, banaketa ereduak eta beste gauza ugari aldatuz.

Internet zoragarria da, egiazko komunikazioaren gune bihurtu da; begira Wikileaks. Sorkuntzari mesede handia egiten dio. Ez dakit komikitik bizitzeko, profesional bezala bizitzeko lain izango den, ezta oro har abantailak edo desabantailak ekarriko dituen ere, baina sortzailearentzat positiboa da. Edonor izango da gai komikia publikatzeko; sortu, ordea, bakar batzuek soilik sortu ahal izango dituzte. Zuk sortutakoa zuk sortzen duzu, ordezkazina da. Aitzitik, banaketa, argitaratzea... horiek ordezkari daitezke.

Pirateriaren mamuz zer diozu?

Gakoa da nondik kobratu, babarrunak jateko lau sos nondik atera jakitea. Komikizale asko ez du begi onez ikusten zure burua sortzaile profesional gisa hartzea. Badirudi ez dela purua, eta bizi behar zarela Alvarez Rabo komikigile galiziarra bezala, El Corte Ingles lanean eta komikiak egiten inspirazioa heltzen zaizunean. Hori zilegi da, baina bestea ere bai. Gizarte honek popatik hartzera bidali behar banau, nahi dudana egiten bidali nazala, gutxienez gozatu egingo dut. Interneten hori nola lortu? Publizitatearekin, harpidetzen bidez... Musika doa gure aurretik, eta hari begira gaude denok. Agian aukera eman beharko duzu webgunetik komikiak euro baten truke deskargatzeko, eta komikiaren alboan publizitate leihoa egongo da, ez dakit. Dena den, hori da gutxien kezkatzen nauena.

"Euskarri berriekin argi ibili daitezela inprentak eta argitaletxeak, eta ez gu, sortzaileak"

Sortzailearentzat, arazorik handiena banaketa-rena da, egiten duzuna jendearengana zabaltea. Merkatua hortik kontrolatzen da. Interneti esker, gure alde joka dezake horrek.

Bestalde, uste dut komikiari beranduago helduko zaiola. Eleberri bat tableta batean irakurtzea, tira, baina komikia, geroz eta kalitate handiagoko pantailak dauden arren... Tamainaren kontua ere hor dago. iPad-a merkea izango da, baina... Formatuekin zuhurtziaz jokatu behar dugu, egonkortu gabe baitaude. Imaginatu argitaletxea zarela, eta indar guztiak formatu batean jartzen dituzula; begira zer pasa zen Beta eta VHS bideo formatuekin.

Tamainarena aipatuta, zein iritzi duzu "Nobela grafiko" etiketaz?

Pitokeria iruditzen zait. Beste toki batzuetan ez bezala, hemen komikigileak konplexuz beteta egon gara, *salinbankiak* garela-eta. Bai, horiek gara gu! Baina halako intelektualtasun nahi batengatik edo ez dakit zergatik... Iñaki Holgado dioen moduan, berak tebeoak egiten ditu. Nik txantxetan gehitzen dut tebeo grafikoak egiten ditudala. Zer da nobela grafiko eta zer ez? Literatura idatzian nobela bat ez da luzeraren arabera neurtzen. Gaiaren arabera da? Ala kolorearen arabera? Hizkuntza bera da, euskarri bera. Komiki luzeek, zuri-beltzean argitaratzeko joerak, funtzionatzen jarraituko dute. Zuri-beltzean ez baita argitaratzen politagoa, intelektualagoa delako, merkeagoa delako baizik. 200-300 orrialdeko istorioa kontatu nahi izanez gero, ez duzu beste aukerarik; merkatuaren legeek agintzen dute: zuri-beltza, marrazki arinak... ■

argia.com Elkarriketa osoa duzue irakurgai webgunean: *Teleatoi. Kalabaza baluzinogenoak* komikiaz, zientzia fikzioaz, irudiaren indarrak, Photoshop moduko erremintez... esandakoak bildu ditugu. Egilearen bloga ere bisita dezakezue: <http://psikostasia.blogspot.com>.

IX BIZIZURKIL MUSIKA JAIALDIA

Blues **OTSAILAK 26 LARUNBATA**

TROUBLEMAKERS

BLUES REVIEW

★ ★ ★

Atxulondo Tabernan
23:00etan

THE 44 DEALERS

RED HOUSE

★ ★ ★

Pasus Tabernan
1:30ean

Egarri Tabernan
0:15ean

